

Rektorskapets komplexitet; rektor som resultat- och verksamhetsansvarig

Rektorsprogrammets introduktionsdagar

Västerås 18-19 nov 2009

Gunnar Berg, Mittuniversitetet, gunnar.berg@miun.se

Skylt på Sätergläntans kursgård,
Insjön. Foto: Mie Berg

Strategier och myter om förändring. Skolan som arena för organisering.

(Bok av Pär Larsson och Jan Löwstedt under utgivning.)

Vanliga förändringsstrategier inom skolans värld:

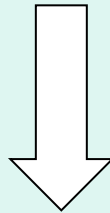
- Förändring av organisationen
- Att skapa nätverk
- Satsningar på IT
- Lokala utvecklingsprojekt
- Att utveckla skolläraskapet
- Fortbildning/kompetensutveckling av personalen

Strategier och myter om förändring. Skolan som arena för organisering.

(Bok av Pär Larsson och Jan Löwstedt under utgivning.)

Vanliga förändringsstrategier inom skolans värld:

- Förändring av organisationen
- Att skapa nätverk
- Satsningar på IT
- Lokala utvecklingsprojekt
- Att utveckla skollädareskapet
- Fortbildning/kompetensutveckling av personalen

Grundproblem: Skolor (förskolor?) är inga organisationer – saknar en gemensam kollektiv identitet!

Rektorer som organisationsbyggare?

Det osynliga kontraktet

Begreppet **osynligt kontrakt** uppmärksammar traditionella arbetsrelationer mellan skolledare och lärare. Enkelt uttryckt regleras dessa av en ömsesidig men tyst överenskommelse om att i begränsad utsträckning blanda sig i varandras arbetsuppgifter.

I sin förlängning innebär det osynliga kontraktet att skolledare koncentrerar arbetet till att hantera skolans tekniska administration, ekonomi etc, och undviker inblandning i lärares klassrumsarbete. På ett motsvarande sätt arbetar lärare relativt autonomt i sina klassrum och engagerar sig inte nämnvärt i skolledares administrativa funktioner.

Är arbetsrelationer av detta slag unika för skolan eller finns det också spår av dem inom förskolan?

Rektorskapets kompleksitet

Yrkesroller	Rektor som resultatansvarig	Rektor som verksamhetsansvarig	Metaforer

Rektorskapets komplexitet

Yrkesroller Ingredienser	Rektor som resultatansvarig	Rektor som verksamhets- ansvarig	Metaforer
Rektorskapets grundbultar			Kärnan: Spel- reglerna
Rektorskapets arbetsvillkor och operativa arbete			Frukt- köttet: Spelet
Rektorskapets professionella yrkesroll			Skalet: Lagledarna

Yrkesroller	Rektor som resultatansvarig	Rektor som verksamhetsansvarig	Metaforer
Ingredienser			
Rektorskapets grundbultar			Kärnan: Spelreglerna
Rektorskapets arbetsvillkor och operativa arbete			Fruktköttet: Spelet
Rektorskapets professionella yrkesroll	Förvaltande och administrativt chefskap i kombination med pedagogiskt ledarskap. Rektor som organisationsbyggare. Utmaning av osynliga kontrakt.		Skalet: Lagledarna

Yrkesroller Ingredienser	Rektor som resultatansvarig	Rektor som verksamhetsansvarig	Metaforer
Rektorskapets grundbultar			Kärnan: Spelreglerna
Rektorskapets arbetsvillkor och operativa arbete	Mottagare av styrning Förvaltar uppdrag Position som auktoritär "gränsbevakande" chef	Utövare av ledning Genomför uppgifter Roll som auktoritativ "frirumsuppmuntrande" ledare	Fruktköttet: Spelet
Rektorskapets professionella yrkesroll	Förvaltande och administrativt chefskap i kombination med pedagogiskt ledarskap. Rektor som organisationsbyggare. Utmaning av osynliga kontrakt.		Skalet: Lagledarna

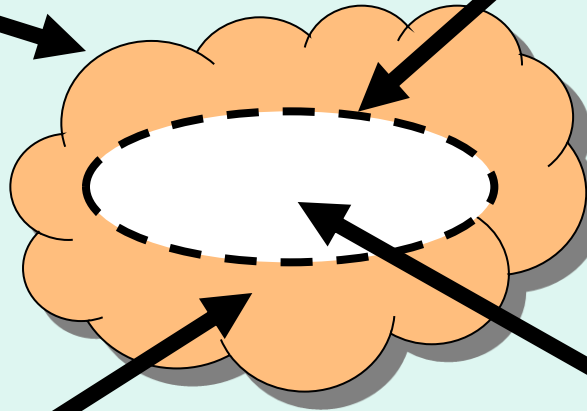
Frirumsmodellen

Skolan/Förskolan som institution i samhället: Uppdrag som kan utläsas ur statlig och kommunal styrning. Läroplaner, juridik, ekonomi, administration etc.

Den enskilda skolan/förskolan som organisation. Skolkulturer. Arbetsorganisationer.

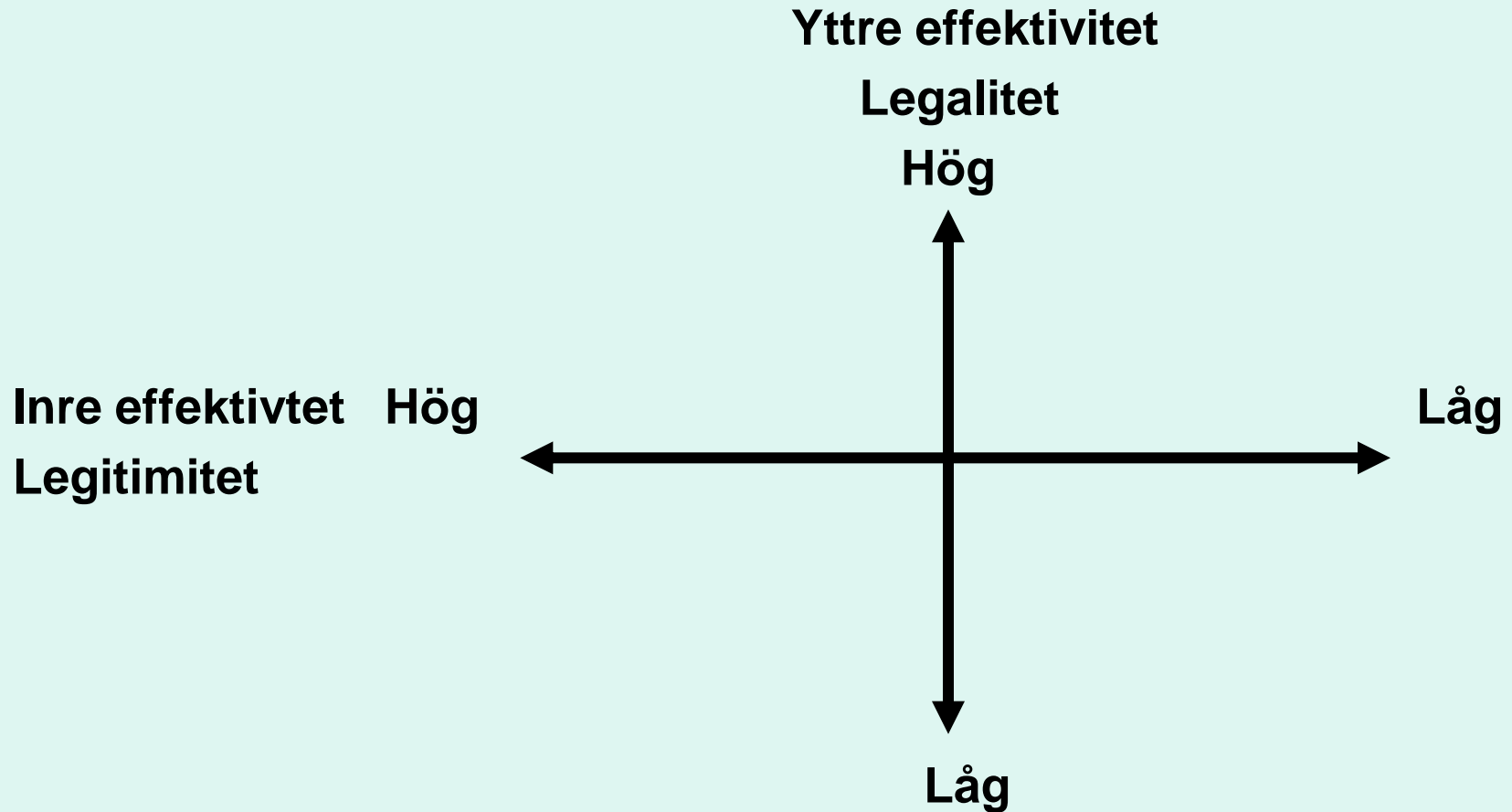
Outnyttjat frirum. Utrymme för ledning och skolutveckling.

Rektor som gränsbevakande chef och frirumsuppmuntrande ledare.

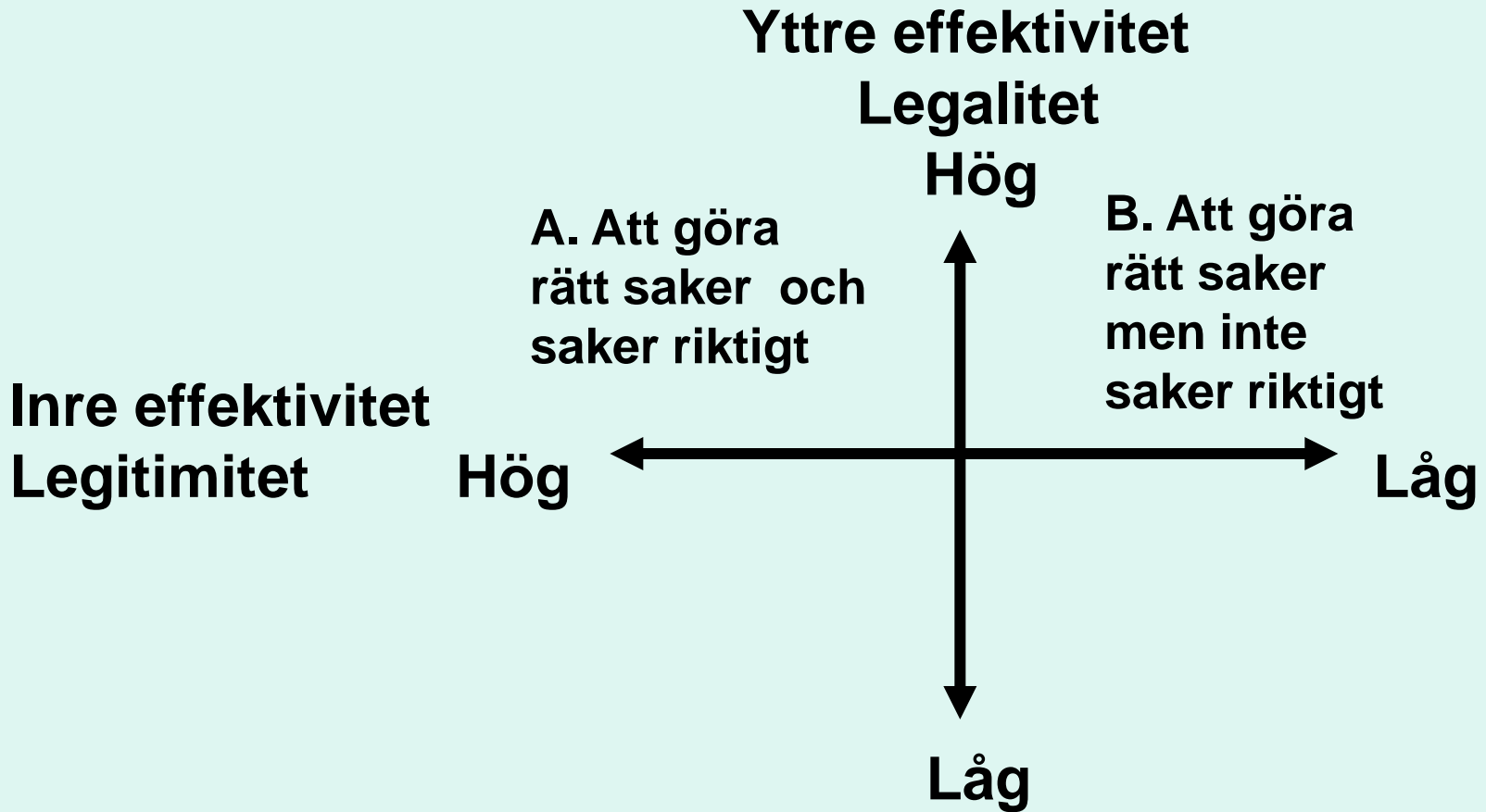

Yrkesroller Ingredienser	Rektor som resultatansvarig	Rektor som verksamhets- ansvarig	Meta- forer
Rektorskapets grundbultar	Yttre effektivitet: fokus på mål/utfall. Legalitet Att göra rätt saker	Inre effektivitet: inriktning på process Legitimitet Att göra saker riktigt	Kärnan: Spel- reglerna
Rektorskapets arbetsvillkor och operativa arbete	Mottagare av styrning. Förvaltar uppdrag Position som auk- toritär "gränsbe- vakande" chef.	Utövare av ledning Genomför uppgifter Roll som auktoritativ "firumsupp- muntrande" ledare	Frukt- köttet: Spelet
Rektorskapets professionella yrkesroll	Förvaltande och administrativt chefskap i kombination med pedagogiskt ledarskap. Rektor som organisationsbyggare. Utmaning av osynliga kontrakt.		Skalet: Lag- ledarna

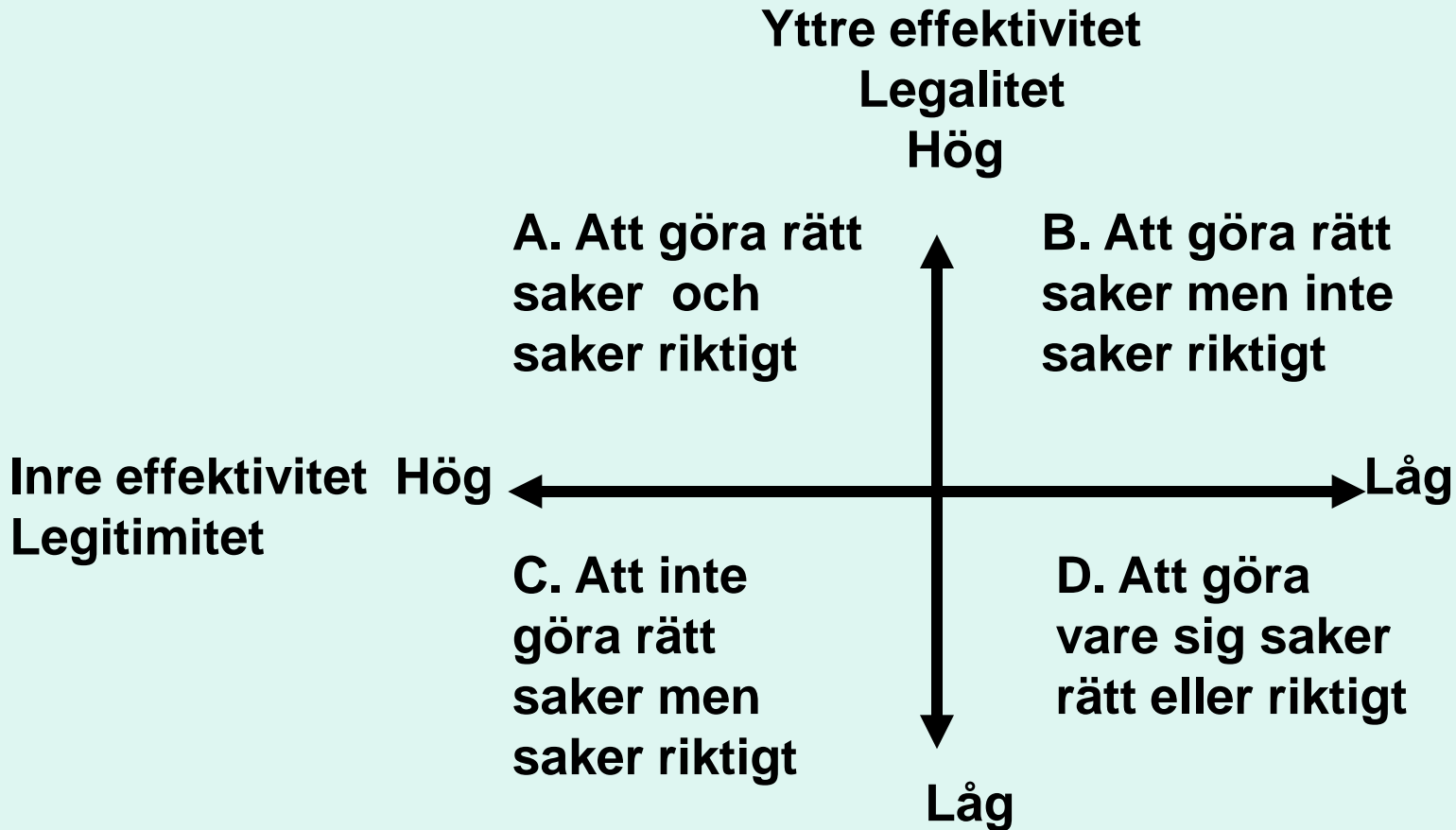
Yttre och inre effektivitet

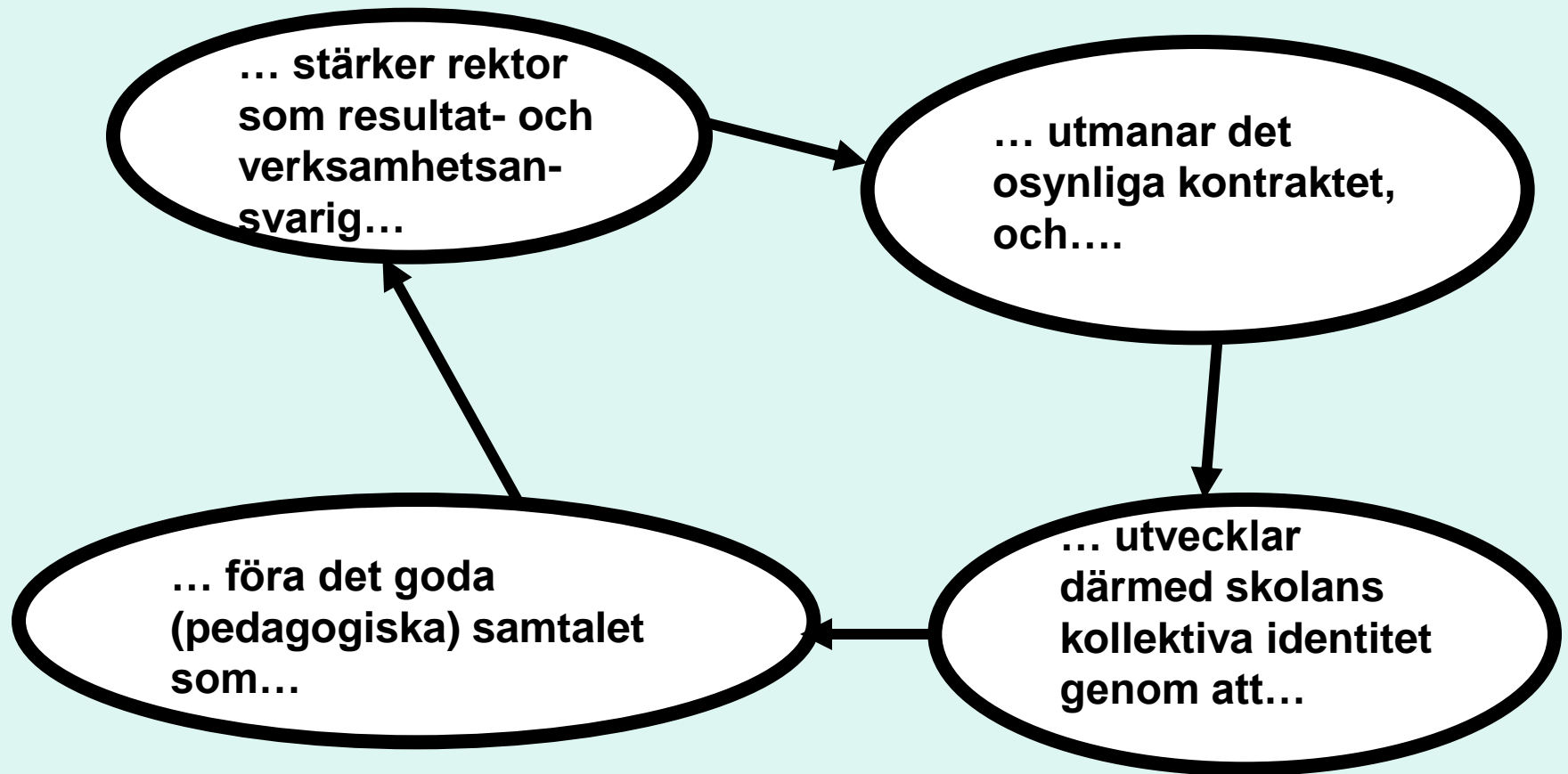
Yttre och inre effektivitet

Yttre och inre effektivitet

Rektor som organisationsbyggare

Det goda (pedagogiska) samtalet

”För att ...reflektionen som samtal ... inte bara bli ett utbyte av beskrivningar och erfarenheter utan också eftertanke och analys är samtalet inte vilket samtal som helst .... Samtalet handlar om utbyte och prövning av argument... Som en minimidefinition av argument kan gälla att ‘man åtminstone kan ange hur man kommit fram till sin uppfattning’. Detta innebär att påståenden som att ‘jag tror’ är bannlysta om det inte kompletteras med **varför** jag tror på ett visst sätt.”... Poängen är inte att ha kunskapen i förväg (...) utan att nå den genom samtalet som argument och eftertanke.”

(Wallin i Tiller, 1997 s. 10 och 15.)

Rektorskapets komplexitet; rektor som resultat- och verksamhetsansvarig

Rektorsprogrammets introduktionsdagar

Västerås 18-19 nov 2009

Gunnar Berg, Mittuniversitetet, gunnar.berg@miun.se